

BRIGA ZA OKOLIŠ

JADRANSKI DUPINI

Nasmiješenim izrazom lica, impresivnim skokovima i zanimljivim načinom života dupini privlače pozornost i simpatije. No, da nije bilo uvijek tako govori činjenica da je dobri dupin (*Tursiops truncatus*) jedina vrsta morskih sisavaca koja je danas trajno naseljena u Jadranu. Nekoć prisutna sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*) i obični dupin (*Delphinus delphis*) istrijebljeni su i to ponajprije kao posljedica proganjanja od strane čovjeka.

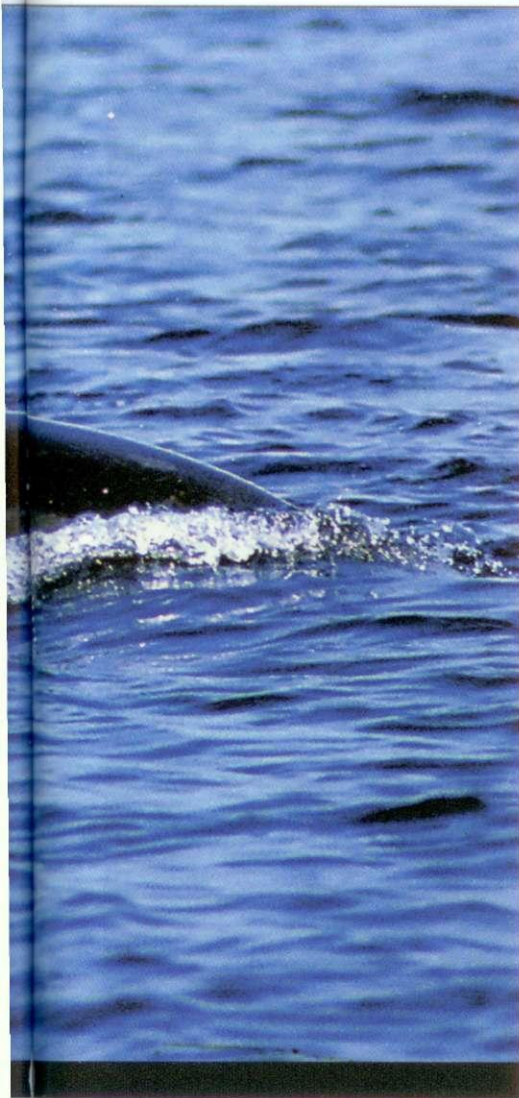
Tekst: mr. sc. Tomislav Gomerčić

Zanimljivo je da je obični dupin do sredine prošlog stoljeća bio brojniji od dobrog dupina, a do danas nisu utvrđene znanstvene činjenice koje bi objasnile opstanak dobrog i nestajanje običnog dupina. Možda se razlog istrijebljenja može pronaći u vjerovanjima ribara koji su, prema zapisima Špire Brusine iz 1889., smatrali da im dobri dupin pomaže u ribolovu

tjerajući ribu u mrežu, a obični uništava mreže i krade ribu. Osim današnje stalne populacije dobrog dupina, čija se brojnost procjenjuje na oko 250 jedinki, u Jadranskom moru je zabilježeno povremeno pojavljivanje i drugih vrsta morskih sisavaca poput plavobijelog (*Stenella coeruleoalba*), krupnozobog dupina (*Ziphius cavirostris*) i velikog sjevernog kita (*Balaenoptera physalus*). Kitovi zu-

bani – Odontoceti (u hrvatskom jeziku se nazivaju dupini) imaju zube i hrane se loveći ribu. Ženka dupina nosi mlado 12 mjeseci i ono se do starosti 18 – 20 mjeseci hrani majčinim mlijekom.

Dupini su socijalne životinje, žive u skupinama od dvije do 15 jedinki, a istraživanja pokazuju da su u Jadranskom moru prosječne skupine od pet životinja. Dobri su dupini dugi od 2,5 do

3,5 metra, težine od 200 do 300 kg i mogu plivati brzinom do 20 km/h. U potrazi za hranom služe se eholokacijom, koja funkcionira slično sonaru.

Nekad su smatrani čovjekovim neprijateljem i država je još sredinom prošlog stoljeća davala nagrade za ubijanje dupina. Danas je na temelju Zakona o zaštiti prirode iz 1995. godine zabranjeno i kažnjivo uznemiravanje i ubijanje dupina i ostalih vrsta kitova koje se zateknu u Jadranu. Dupini su u Jadranu ugroženi zbog djelovanja čovjeka, i to češće indirektnog. Najveća opasnost prijeto od ribarskih mreža, posebice mreža stajačica, i u manjoj mjeri od koča. Nažalost, povremeno se zabilježe i namjerni napadi, poput ubijanja dobrog dupina puškom u svibnju 2008. godine kod Drvenika.

ISTRAŽIVANJE I ZAŠTITA

Podaci o brojnosti, smrtnosti, biologiji i ekologiji dobrih dupina u Jadranskom moru rezultat su znanstvenih istraživanja koja već 20 godina vodi prof. dr. sc.

Hrvoje Gomerčić. U istraživanja morskih sisavaca uključeni su znanstvenici i studenti s Veterinarskog te Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, a zaštitu i edukaciju javnosti vodi udruga "Val". Istraživanja podupire Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske, udruga Gesellschaft zur Rettung der Delphine iz Münchena te razne donacije građana i poduzeća. Pojedinci se najčešće uključuju putem akcije "Spašavanje posljednjih jadranskih dupina".

Neophodna karika u istraživanju i zaštiti morskih sisavaca su i Pomorska policija, Lučke kapetanije, veterinarski inspektori, ribari, jedriličari i svi ostali pojedinci, koji izvještavaju o svim neuobičajenim događanjima i osobito o nalazu mrtvih dupina na telefonske brojeve 095/9022610 ili 095/9022613.

HIGIJENIČARI

Ukupni cilj istraživanja je što bolje upoznati biologiju morskih sisavaca u Jadranskom moru, posebice dupina, kako bi se njima moglo na što pravilniji i prihvatljiviji način upravljati kako ne bi izumrli ili kako se ne bi previše smanjila njihova populacija i time poremetila čitava jadranska biocenoza. Kako se dupini nalaze na vrhu prehrambenog lanca u Jadranskom moru, svaki poremećaj njihove populacije utječe i na ostale karike pa bi vjerojatno nastali poremećaji i u populacijama različitih vrsta i gospodarski važnih vrsta riba, što bi bilo od neprocjenjive štete i za biološku raznolikost i za gospodarsko iskorištavanje ribljeg fonda u Jadranu. Najkraće rečeno, dupini kao predatori na vrhuncu prehrambenog lanca u Jadranu predstavljaju "higijeničare" i činitelje koji u pozitivnom smislu obavljaju prirodnu selekciju svih vrsta kojima se hrane.

VAL

Jedna od glavnih akcija udruge "Val" je osnivanje Centra za istraživanje i zaštitu morskih sisavaca na otoku Ugljanu. Tako je udruga do danas uz potporu Mitsubishi International Corporation kupila zemljište i izradila dokumentaciju za izgradnju centra. Za početak gradnje čeka se izrada urbanističkog plana otoka Ugljana, a da bi se Centar mogao završiti potrebna su financijska sredstva koja udruga planira prikupiti putem donacija.

Građani se uključuju u projekt "Spašavanje posljednjih jadranskih dupina" simboličnim posvojenjem jednog od dupina koji žive u Jadranu, čime dobiju priznanje, majicu, plakat i ostali materijal vezan za projekt. Više o projektu može se saznati na internetskim stranicama www.val-nature.hr

dipl. oec.
Koraljka
Cesarec-Noršić,
savjetnica
za financijsko
poslovanje
i knjigovod-
stveni urad,
kcesarec@inet.hr

BRIGA ZA OKOLIŠ je društveno odgovorno poslovanje

Društveno odgovorno poslovanje je koncept u kojem poslovni subjekt odlučuje na dobrovoljnoj osnovi pridonositi boljem društvu i čišćem okolišu.

Diljem svijeta svakodnevno raste broj kompanija koje usvajaju strategiju društvene odgovornosti, kao odgovor na različite ekonomske i društvene pritiske, a osobito one koje se tiču zaštite okoliša. Kompanije tako šalju jasnu poruku različitim subjektima s kojima imaju doticaj: zaposlenicima, dioničarima, investitorima, klijentima, ali i cjelokupnoj javnosti. Neosporno je da na taj način kompanije investiraju u svoju budućnost, a njihov dobrovoljni angažman može pomoći i u povećanju dobiti.

Brojne su mogućnosti primjene društveno odgovornog poslovanja kroz brigu za okoliš: pročišćivačima koji se ugrađuju u postrojenja, skupljanjem uredskog papira za reciklažu, uvođenjem e-poslovanja, odnosno smanjivanjem ispisa kad god je to moguće...

Jedna od mogućnosti da se iskaže društveno odgovorno poslovanje su i donacije registriranim udrugama za zaštitu prirode, a svaka pravna osoba ili obrt u svrhu donacije može priznati u porezne rashode do 2% prošlogodišnjeg prihoda bez PDV-a. Na promidžbenom planu donacije donose veliku, i izravnu i neizravnu, korist, jer izgrađuju pozitivnu sliku i pridonose ugledu poduzeća, a često osiguravaju dodatnu promociju i prisutnost u medijima. Donaciju svakako treba ugraditi u izravnu reklamu određenog proizvoda ili usluge ili se odlučiti za slogan koji to ističe.

privredni vjesnik

B&L

BUSINESS & LIFESTYLE

**BMW Z4
ROADSTER**

**LJERKA
PULJIĆ**
Izgled koji
odražava stav

**SLAVKO
RASBERGER**
I nakon tenisa - tenis

Komunikacija
TREMA

INTERIJERI
Funkcionalan
ured

**Prijenosno
računalo**
POTREBA I TREND

+ Estetska
stomatologija

**24 SATA
U ISTANBULU**

JEDRENJE - 5 NAJPOŽELJNIJIH SVJETSKIH ODREDIŠTA